

Adroddiad i'r:	Cyngor
Dyddiad y Cyfarfod:	12 Ebrill 2016
Swyddog Arweiniol:	Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd
Awdur yr Adroddiad:	Rheolwr Gwasanaethau Democrataidd
Teitl:	Amserlen Pwyllgor 2015/16, Adolygiad Blynyddol o Gydbwysedd Gwleidyddol, a Phenodi Cadeiryddion Archwilio

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

Mae'r adroddiad hwn yn cynnwys gwybodaeth ac yn gofyn am benderfyniadau ar faterion yn ymwneud â phwyllgor.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

Mae'n ofynnol i'r Cyngor gymeradwyo amserlen ar gyfer 2017 yn unol â phenderfyniad y Cyngor i gynnal amserlen 18 mis er mwyn galluogi cadarnhau manau cyfarfod ac adnoddau, cyhoeddi'r amserlen a llenwi dyddiaduron yr Aelodau. Gan fod y flwyddyn ddinesig newydd yn dechrau ym mis Mai, mae hefyd yn briodol i'r Cyngor ystyried newidiadau mewn cydbwysedd gwleidyddol a bod yn ymwybodol o sut mae trefniadau cadeirio Archwilio yn gweithio.

3. Beth yw'r Argymhellion?

- (i) Bod y Cyngor yn cymeradwyo'r amserlen ddrafft.
- (ii) Bod y Cyngor yn ailbenodi cadeirydd ac aelodaeth presennol y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ar gyfer blwyddyn ddinesig 2016/17, yn amodol ar unrhyw newidiadau a hysbyswyd gan y Grwpiau.
- (iii) Bod y Cyngor yn penodi 1 cyngorydd i'r Pwyllgor Safonau.

4. Manylion yr adroddiad.

4.1 Amserlen y Pwyllgor

Mae'r flwyddyn ddinesig newydd yn dechrau gyda Chyfarfod Blynyddol y Cyngor ym mis Mai. Mae'r amserlen bresennol o gyfarfodydd pwyllgor yn parhau tan ddiwedd 2016 ac yn cael ei ymestyn tan ddiwedd 2017 yn unol â chais y Cyngor i gynnal amserlen 18 mis. Mae'r amserlen ddrafft ar gyfer 2017 ynghlwm fel atodiad 1 a hefyd yn cynnwys esboniad pwyllgor-wrth-bwyllgor o'r ffactorau y tu ôl i adnabod dyddiadau addas ar gyfer pob cyfarfod.

4.2 Adolygiad Blynyddol o Gydbwysedd Gwleidyddol

Mae'n ofynnol i'r Cyngor o leiaf yn flynyddol i ystyried sut mae aelodaeth ei bwyllgorau yn ymwneud â chydbwysedd gwleidyddol y Grwpiau. Mae newidiadau i

aelodaeth pwyllgorau a chryfder y grwpiau gwleidyddol yn golygu nad yw pob pwyllgor yn wleidyddol gytbwys ar hyn o bryd, ac mae'r rhain yn cael eu dangos yn atodiad 2.

Ar adeg ysgrifennu'r adroddiad hwn, mae'r argymhellion yn atodiad 2 yn berthnasol. Gweler aelodaeth gwirioneddol pob un o'r pwyllgorau yn atodiad 3 er gwybodaeth.

Mae marwolaethau diweddar y Cynghorwyr Peter Owen a Richard Davies wedi lleihau maint y Grŵp Ceidwadol o 8 aelod i 7 a'r Grŵp Annibynnol o 13 i 12. Nid yw'r gostyngiad hwn yn effeithio ar gyfrifiadau cydbwysedd gwleidyddol ar gyfer y rhan fwyaf o'r pwyllgorau heblaw'r Pwyllgor Iechyd, Lles a Diogelwch Corfforaethol a CYSAG lle byddai gan y Grŵp Ceidwadol yr hawl i 1 sedd ar bob un yn hytrach na naill ai 1 neu 2 (gynt gyda 8 aelod, gyda Grwpiau Ceidwadwyr a Phlaid Cymru bob un gyda'r un pwysiad cydbwysedd gwleidyddol felly gall y naill (ond dim ond un ohonynt) gymryd ail sedd ar y pwyllgorau hynny). Byddai'r ail sedd yn awr yn cael ei ddyrannu i Grŵp Plaid Cymru.

Bydd cydbwysedd gwleidyddol y Cyngor yn newid ychydig unwaith eto yn dilyn isetholiadau ym mis Mehefin ar gyfer y seddi gwag.

4.3 Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd

Mae Adran 11 o Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 yn mynnu bod y Cyngor yn penodi pwyllgor i adolygu pa mor ddigonol yw darpariaeth gan yr awdurdod o ran staff, llety ac adnoddau eraill i gyflawni swyddogaethau gwasanaethau democrataidd, ac i lunio adroddiadau a gwneud argymhellion i'r awdurdod mewn perthynas â'r ddarpariaeth honno.

Rhaid i aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd gael eu penodi gan y Cyngor Llawn. Ni fydd unrhyw aelodau cyfetholedig. O dan y Mesur ni fydd mwy nag un aelod o'r Cabinet ar y Pwyllgor (sydd methu bod yr Arweinydd), ond penderfynodd y Cyngor ym mis Mai 2012 y byddai'r aelodaeth yn 11 o gynghorwyr ac ni fyddai'n cynnwys aelodau o'r Cabinet.

Rhaid i'r Pwyllgor fod yn wleidyddol gytbwys a rhaid i'r Cyngor benodi cadeirydd sydd ddim yn aelod o unrhyw un o'r grwpiau gwleidyddol a gynrychiolir ar y Cabinet. Yn Sir Ddinbych, mae hyn yn golygu y bydd y cadeirydd yn aelod o'r grŵp Llafur. Mae'r grŵp Llafur wedi enwebu y cadeirydd presennol, y Cynghorydd Barry Mellor.

Mae aelodau presennol y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn cael eu dangos yn atodiad 3.

4.4 Penodi Cadeiryddion y Pwyllgorau Archwilio

Yn ôl egwyddorion ar gyfer dyrannu cadeiryddion Archwilio ym Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 bydd gan y Grwpiau a gynrychiolir yn y Cabinet (Annibynnol, y Ceidwadwyr a Phlaid Cymru) yr hawl i gadeirio 1 o'r 3 pwyllgor archwilio, a bydd y grwpiau hynny'n penderfynu ymysg eu gilydd pa un o'u haelodau cymwys fydd yn gadeirydd. Mae gan y Grŵp Llafur, fel yr unig grŵp sydd heb aelodau yn y Cabinet, yr hawl i benodi 2 o gadeiryddion archwilio.

Nid yw'r Mesur na'r canllawiau statudol cysylltiedig yn gwneud darpariaethau ar gyfer newid neu ail-benodi cadeiryddion archwilio, ac eithrio pan fo'r cyfansoddiad gwleidyddol yn newid yn y Cabinet neu lle mae swydd cadeirydd archwilio yn wag am ryw reswm. Felly mae penodi cadeiryddion am y flwyddyn ddinesig newydd yn fater i'r grwpiau gwleidyddol i'w ystyried ac i roi gwybod am unrhyw newidiadau.

4.5 Pwyllgor Safonau

Mae aelodau Pwyllgor Safonau y Cyngor yn cynnwys 2 gynghorydd sir. Ar hyn o bryd mae'r Cynghorydd Barry Mellor wedi'i benodi i'r pwyllgor hwn a gofynnir i'r Cyngor benodi 1 cynghorydd sir arall i'r pwyllgor. Nid oes unrhyw ofyniad am gydbwysedd gwleidyddol mewn perthynas â'r penodiad hwn.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

Mae'r penderfyniadau a gwybodaeth yn deillio o'r adroddiad hwn yn ganolog i weithrediad y systemau democrataidd a phwyllgor sydd yn elfennau hanfodol o drefniadau llywodraethu'r Cyngor ac yn cyfrannu at flaenoriaethau corfforaethol y Cyngor.

6. Faint fydd hyn yn ei gostio a sut y bydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

Mae costau cynnal system pwyllgorau yn cael eu cynnwys o fewn y cyllidebau presennol ond fe wnaeth y Cyngor ymrwymiad yn 2015 drwy ei broses *Rhyddid a Hyblygrwydd* i leihau nifer y cyfarfodydd pwyllgor a gynhelir i arbed costau cysylltiedig. Gall gwasanaethau ar draws y Cyngor gyfrannu at y cyfarfodydd a gynhwysir yn yr amserlen, fel arfer trwy gyfrannu gwybodaeth, adroddiadau ac amser swyddogion.

7. Pa ymgynghori a wnaed â'r Pwyllgorau Archwilio ac eraill, ac a gynhaliwyd Sgriniad i Asesu Effaith ar Gydraddoldeb?

Mae'r amserlen flynyddol o gyfarfodydd yn broses sefydledig ac yn cwrdd ag amcanion y Ddeddf Cydraddoldeb. Y prif 'ddefnyddwyr gwasanaethau' yw aelodau'r pwyllgorau a swyddogion cefnogi, er bod y wasg a'r cyhoedd hefyd yn gallu mynychu rhan fwyaf o gyfarfodydd lle mae budd unigolion neu grwpiau yn debygol o ddibynnu ar y pwnc dan sylw.

Cafodd arolwg o gynghorwyr ei gynnal yn 2012 ar amseriad a lleoliad cyfarfodydd ac mae'r canlyniadau wedi eu cymryd i ystyriaeth. Mae'r Cyngor yn defnyddio'r ystafelloedd cyfarfod mwyaf addas pryd bynnag y bo modd (o ran mynediad, parcio, cyfleusterau toiled, cludiant cyhoeddus).

8. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Ni does unrhyw gostau ychwanegol yn deillio o'r argymhellion yn yr adroddiad hwn.

9. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Byddai methiant i gadarnhau amserlen cyfarfodydd newydd a materion eraill sy'n gysylltiedig â phwyllgorau yn yr adroddiad hwn yn niweidiol i drefniadau llywodraethu'r Cyngor.

10. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Atodlen 12 o Ddeddf Llywodraeth Leol 1972; Deddf Tai a Llywodraeth Leol 1989; Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011.